



דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

בבא בתרא – דף מספר 9

בס"ד, כ"ח במרחשוון תש"ע.

מקיף וניקף – מקורות תנאים וסוגיות התלמודים

א. מקורות תנאים

1. משנה בבא בתרא פרק א משנה ג'.
2. תוספתא בבא מציעא פי"א ה"ד.
3. שאלות לעיון:
 - א) משנה - מי עמד וגדר? תנו את הדעת לשיקולי הפרשנות המנחים אתכם. מהו היחס בין הרישא ובין ר"י?
 - ב) תוספתא – מי עמד וגדר?
 - ג) מהו המחייב לשלם במקורות התנאים?

ב. סוגיות התלמודים

1. בבלי:
 - א) בבא בתרא ד: סוגית הגמרא על המשנה עד ה. "הכל לפי מה שגדר". יש חילופי נוסח רבים בסוגיה, ניתן לעיין בסינופסיס במאמר של מ' סבתו עמ' 192-193.
 - ב) בבא קמא כ. "אמר ליה רב חסדא... בנטירא בר זוזא" (להרחבה - עדיף לעיין ברפרוף בהמשך הסוגיה, היא מסתיימת כא. "לאפדניה מיניה").
 - ג) בבא מציעא קא. על היורד לשדה חבירו שלא ברשות.
2. להרחבה למטיבי לכת – האם יש ירושלמי על המשנה? הרמב"ן ור"ש ליברמן פירשו שירושלמי ב"ב המובא להלן מוסב על משנתנו, ברם שלמה נאה הצביע על קשיים בפירושים והציע שהירושלמי מוסב על המשנה הבאה, ראו את דבריו בעטרה לחיים עמ' 151 הערה 28.
3. נקודות לעיון:
 - א) כיצד התפרשה המשנה בסוגיות – מי עמד ומהו היחס בין הרישא ובין ר"י?
 - ב) עמדו על היחס בין חלקי הסוגיה בב"ב – הדיון ד: והסיפור על רוניא ורבינא.
 - ג) להרחבה – למתעניינים בהיבטים מחקרניים:
4. א) רי"ן אפשטיין, מבוא לנוסח המשנה עמ' 720; מבואות לספרות התנאים עמ' 143-144.
- ב) המאמר של מרדכי סבתו דן בכל גלגולי הנוסח של הסוגיה, ומעיר על דברי אפשטיין.



דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

בבא בתרא – דף מספר 9

בס"ד, כ"ח במרחשוון תש"ע.

משנה בבא בתרא פרק א משנה ג – כ"י קויפמן

המקיף את חבריו משלוש רוחותיו.

גדר את הראשונה ואת השנייה ואת השלישית. אין מחייבין אותו.

ר' יוסה אומ'. אם עמד וגדר את הרביעית מגלגלין עליו את הכל.

5 תוספתא מסכת בבא מציעא (ליברמן) פרק יא הלכה ד

היתה חורבתו בצד גינתו של חבריו ועמד וגדרה מגלגלין עליו יציאותיו של כותל כדרך שהוא בונה

היתה סמוכה לחצירו של חבריו אע"פ שלא נתן את הקורה לאותו הרוח נותנין לו יציאותיו של כותל

בשעה שהוא בונה

היתה למעלה מחצירו של חבריו לא יאמר לו הריני מייסד עמך מכנגד חצירי ולמעלה אלא מייסד עמו

10 מלמטה ועולה

היתה למעלה מגגו של חבריו אין זקוק לו

בבלי פ"ז 1337

מתני'.

"המקיף את חברו" וכו'.

15

איתמר.

רב הונא אמ'. הכל לפי מה שגדר.

וחייא בר רב אמ'. דמי קנים בזול.

20 תנן. "המקיף את חברו משלוש רוחותיו. גדר את הראשונה ואת השנייה ואת השלישית אין מחייבין

אותו". הא רביעית מחייבין אותו.

אימא סופא. "ר' יוסי אומ'. אם עמד וגדר את הרביעית מגלגלין עליו את הכל".

בשלמא לרב הונא הינו דאיכא בין תנא קמא לר' יוסי.

דתנא קמא סבר. דמי קנים בזול אין. מה שגדר לא.

25 ור' יוסי סבר. הכל לפי מה שגדר.

אלא לחייא בר רב מאי איכא בין תנא קמא לר' יוסי.

איכ' ביניהו דמי קנים בזול.

דתנא קמא סבר. אגר נטורא אין. דמי קנים בזול לא.



דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

בבא בתרא – דף מספר 9

בס"ד, כ"ח במרחשוון תש"ע.

- 30 ור' יוסי סבר. דמי קנים בזול.
ואיבעיתא.
ראשונה שנייה ושלישית איכא ביניהו.
דתנא קמא סבר. דרביעית הוא דיהיב ליה. דראשונה שנייה ושלישי לא יהיב ליה.
ור' יוסי סבר. דראשונה שנייה ושלישית נמי יהיב ליה.
ואיבעיתא.
- 35 ניקף ומקיף איכא ביניהו.
דתנא קמא סבר. לא שנא ניקף ולא שנא מקיף. אם עמד וגדר את הרביעית מגלגלין עליו את הכל.
ור' יוסי סבר. טעמא דעמד ניקף מגלגלין עליו את הכל. אבל מקיף אין נותן לו אלא דמי רביעית.
אמ' רב יהודה אמ' שמואל. הלכה כר' יוסי. ואליבא דרב הונא. דאמ'. הכל לפי מה שגדר.
<ה,א>
- 40 רוניא אקפיה רבינא מארבע רוחותיו.
אמ' ליה. הב לי מאי דגדרי.
לא יהיב ליה.
הב לי דמי קנים בזול.
לא יהיב ליה.
- 45 הב לי אגר נטירא.
לא יהיב ליה.
יומא חד הוה ?ק?א גדר רוניא דיקליה.
אמ' ליה לאריסיה. זיל איתי לי קיבורא דאהיני.
אזל לאיתויי? ליה. רמא ליה [קלא]. שבקיה.
- 50 אמ' ליה. גלית אדעתך דניחא לך. לא יהא אלא עיזא. ועיזא לאו אכלויי בעו.
לא אשגח ביה.
אתא לקמי' דרבא.
אמ' ליה. זיל פייסיה. ואי לא. ד... <... דייננא לך> כר' יוסי ואליבא דרב הונא. דאמ'. הכל לפי מה שגדר.
- 55 בבא קמא כ. – המבורג 165
אמ' ליה רב חסדא לרמי בר חמא. לא הוית גבן באורתא בתחומא דאיבעיא לך מילי מעליאתא.
מאי מילי מעלייתא.
הדר בחצר חברו שלא מדעתו צריך להעלות לו שכר או אין צריך להעלות לו שכר.



דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

בבא בתרא – דף מספר 9

בס"ד, כ"ח במרחשוון תש"ע.

- היכי דמי.
60 אילימא. בחצר דלא קיימא לאגרא וגברא דלא עביד למיגר. זה לא נהני וזה לא חסר הוא.
אלא בחצר דקימא לאגרא וגברא דעביד למיגר. זה נהנה וזה חסר הוא.
אלא בחצר דלא קיימא לאגרא וגברא דעביד למיגר.
מאי. מצי אמ' ליה. מאי חסרתוך. או דילי' מצי אמ' ליה. <כ,ב> הא איתהנית מ(י)נאי.
אמ' ליה. מתני' איבעיא לכו.
מאי היא. 65
אמ' ליה. לכי תשמש [לי].
שקל סודריה כרך ליה.
- תנן. "המקיף את חברו משלש רוחותיו וגדר את הראשונה ואת השנייה ואת השלישית אין מחייבין אותו" <משנה. בבא-בתרא א,ג>.
70 הא רביעית מחייבין אותו.
שמ' מינה. זה נהנה וזה לא חסר חייב.
שאני התם. דאמ' ליה. את גרמת לי הקיפה יתירא.
תא שמע מסופי.
75 "ר' יוסי אומ'. אם עמד ניקף וגדר את הרביעית מגלגלין עליו את הכל" <משנה. בבא-בתרא א,ג>.
טע' דגדר הניקף. הא מקיף פטור. שמע מינה. זה נהנה וזה לא חסר פטור.
שאני התם. דאמ' ליה. לדידי סגי לי בנטירא בר זוזא.
- בבא מציעא קא. - המבורג
איתמר.
80 היורד לתוך שדה חברו ונטעה שלא ברשוי.
אמ' רב. שמין לו וידו על התחתונה.
ושמואל אמ'. אומדין כמה אדם רוצה ליתן בשדה זו לנטעה.
אמ' רב פפא. ולא פליגי. כאן בשדה העשויה ליטע. וכאן בשדה שאינה עשויה ליטע.
והא דרב לאו בפירוש איתמר אלא מכללא אתמר.
85 דההוא דאתא לקמיה דרב.
אמ' ליה. זיל שום ליה.
אמ' ליה. לא בעינא.
אמ' ליה. זיל שום ליה וידו על התחתונה.



דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

בבא בתרא – דף מספר 9

בס"ד, כ"ח במרחשוון תש"ע.

- אמי' ליה. לא בעינא.
90 לסוף חזייה דגדרה וקא מנטר לה.
אמי' ליה. גלית אדעתך דמינח ניחא לך. זיל שום ליה וידו על העליונה.
איתמר.
היורד לתוך חורבתו של חברו ובנאה שלא ברשות. ואמי' הלה. עצי ואבני אני נוטל. (אין) שומעין לו או
95 אין שומעין לו.
רב נחמן אמי'. שומעין לו.
ורב ששת אמי'. אין שומעין לו.
מיתיבי.
100 [אין שומעין לו].
רבן שמעי' בן גמלי' אוי'. בית שמאי אומי'. שומעין לו. ובית הלל אוי'. אין שומעין לו.
הוא דאמי' כי האי תנא דתניא. שומעין לו. דברי ר' שמעון בן אלעזר.
רבן שמעון בן גמלי' אומי'. בית שמאי אוי'. שומעין לו. ובית הלל אוי'. אין שומעין לו.
מאי הוי עלה.
105 איר יעקב איר יוחנן. <קא,ב> בבית שומעין לו. בשדה אין שומעין לו.
מאי טעי'. משום ישוב ארץ-ישראל.
איכא דאמרי'. משום כחשא דארעא.
מאי ביניהו. איכא ביניהו חוצה לארץ.
ירושלמי בבא בתרא פרק א - אקדמיה
110 הלי' די'. "המקיף את חבירו" כולי'.
הלי' הי'. "כותל חצר שנפל" כולי'.
רב חונה אמי'. ובלבד כשעה שבנה עכשיו. דאין הוה בני דכיפין! בני' לה דכיפין. ברם הכא הוה בני
דכיפין ובנתיה בליבנין גבי ליה כיפין וכל שעה דנפיל בני' לה.
115 { "ר' יוסי אוי'. אם עמד וגדר הרביעית" } "מגלגלין עליו את הכל".
רב חונה אמי'. מגלגלין עליו פשוטו שלכותל.